

ПРАВООХОРОНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2023-3-4-7-8-7>

Лещух Данило Романович,

кандидат юридичних наук, доцент

(Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0635-0143>

КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ПРАЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті висвітлено вплив коронавірусу й повномасштабної війни на сферу праці загалом і на контрольню-наглядову діяльність держави в цій сфері зокрема. Аналіз наукової літератури з відповідної теми підтверджує актуальність теми дослідження. Виклики, з якими зіткнулася Україна, є вагомими, прецеденту не існує, тому є велике навантаження на компетентні органи й актуальна потреба у вивченні та доопрацюванні відповідного законодавства. Також негативні події виявили системні проблеми, які потребують змін, адже вони впливають на якість життя громадян України: зростання рівня безробіття, зменшення рівня заробітної плати та якості соціального захисту тощо. До органів державного нагляду за охороною праці в Україні, визначених КЗпП України, належать: Державна служба України з питань праці, Державна інспекція ядерного регулювання України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС України). Через настання воєнного стану дія принципу свободи праці суттєво змінюється. Відповідно, зазнає змін контрольню-наглядова діяльність держави у сфері праці. Додаткові заходи державного нагляду (контролю), що проводяться поза планом, під час дії воєнного стану реалізуються відповідно до встановленого порядку та на підставі критеріїв, передбачених в абзацах: 5, 8, 9, 10 частини першої статті 6 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». Під час позапланової перевірки розглядаються лише ті конкретні питання, які слугували підставою для її ініціювання і які були визначені в посвідченні (направленні) на проведення цієї перевірки. В українському законодавстві відсутні сучасні механізми для оновлення процедур планових і непланових перевірок, а також відсутня прозорість у використанні коштів, одержаних від сплати штрафних санкцій за порушення трудового законодавства та податків за кожного працівника.

Ключові слова: повномасштабна війна, воєнний стан, контроль, органи державного нагляду.

Постановка проблеми. З початку 2020 року Україна зіткнулася з двома важкими негативними викликами. Ідеться про пандемію коронавірусу та початок повномасштабної війни, епідеміологічна й економічна кризи негативно впливають на сферу праці загалом і на контрольню-наглядову діяльність держави в цій сфері зокрема. А із запровадженням воєнного стану змінюються й можливості реалізації громадянами свободи праці, і контрольню-наглядова діяльність у сфері праці. Саме тому вибрана тема є актуальною, її розгляд – своєчасним і потрібним для практичного застосування у сфері трудового права з метою вдосконалення законодавства щодо порушених питань. Від початку війни візити посадових осіб Державної служби України з питань праці до роботодавців були виключно формального та інформативного спрямування, адже на цей період діяв мора-

торій на проведення планових та позапланових заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду на період воєнного стану. Проблема є те, «що сьогодні система нормативно-правових актів залишається недосконалою, часто під час ухвалення нових законів та інших нормативно-правових актів не враховують або частково враховують вимоги норм інших нормативно-правових актів. Тому аналіз та здійснення досліджень нормативних положень нагляду і контролю є необхідністю для вдосконалення законодавства із цих питань» [1 с. 111].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Досягненню поставленої мети сприяє аналіз наукових поглядів дослідників, які частково вивчали порушену тему: О. Байло, Т. Занфірова, О. Костюченко, Д. Лещух, А. Сидоренко, Я. Черняк.

Формування цілей статті (постановка завдання).

Метою статті є загальний огляд контрольно-наглядової діяльності у сфері праці в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. А. Сидоренко зазначає, що сьогодні реалізація конституційного права на працю залежить від певних факторів. Пандемія коронавірусу та війна в нашій країні виявили системні проблеми, які впливають на всі сфери життя людини. Коронавірусна криза та вторгнення росії в Україну є важливими факторами, що впливають на ринок праці, зайнятість та економічну рецесію не лише в нашій країні, а й в усьому світі. Насамперед, COVID-19 суттєво вплинув на розвиток суспільних відносин у всіх країнах, виникла величезна кількість проблем та прогалин у правовому регулюванні трудових відносин, ключових питань щодо укладення, зміни та припинення трудових договорів, охорони праці, соціального захисту, зайнятості та працевлаштування, охорони здоров'я, отримання належної медичної допомоги, розвитку економічних відносин [2, с. 238].

З початку карантину безробіття в нашій країні зросло на 64%, а значна кількість країн оголосила надзвичайний стан або запровадила інші обмежувальні заходи, що безпосередньо зачіпає та впливає на права та основоположні свободи людини й громадянина. З початку коронавірусної кризи Міжнародна організація праці максимально активно інформує держави-члени про ситуацію на ринку праці, і, за оцінками МОП, заходи, пов'язані з COVID-19, негативно вплинули на ринок праці, зачепивши приблизно 81 % працездатного населення світу. Це означає, що кількість робочих місць значно скоротилася, якість робочих місць погіршилася, тобто знизилася заробітна плата та соціальний захист, а також постраждали вразливі групи населення. Водночас МОП прогнозує, що безробіття продовжуватиме зростати, що пов'язано з війною та епідемічною ситуацією. [2, с. 239].

У загальному розумінні контроль і нагляд є в певному сенсі суміжними категоріями, оскільки передбачають спостереження за дотриманням певних правил певними суб'єктами, що здійснюється за допомогою перевірочних заходів [1, с. 111]. О. Байло зазначає, що «реалізація прав і свобод особи у сфері праці залежить від дотримання державою трудового законодавства шляхом нагляду і контролю та безпосередньо залежить від ефективності її діяльності у сфері детінізації економіки та боротьби з незадекларованою працею. Незважаючи на розгалужену систему державних органів контролю, випадки порушення трудового законодавства все ще є» [3, с. 38].

Постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2017 р. № 295 «Деякі питання реалізації статті 259 Кодексу законів про працю України та статті 34 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”» затверджується два порядки, а саме: 1) Порядок здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю та 2) Порядок здійснення державного нагляду за додержанням законодавства про працю. Слід відмітити, що зазначені Порядки, по-перше, визначають процедуру здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю юридичними особами (включно з їх структурними та відокремленими підрозділами, які не є юридичними особами) та фізичними особами, які використовують найману працю, а по-друге, визначають основні завдання та процедуру здійснення Державною службою України з питань праці та її територіальними органами державного нагляду за додержанням законодавства про працю.

До органів державного нагляду за охороною праці в Україні, визначених Кодексом законів про працю України, належать:

– Державна служба України з питань праці як «центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці». Державна служба України з питань праці – центральний орган виконавчої влади України, утворений відповідно до вимог постановою Кабінету Міністрів від 10 вересня 2014 р. № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади», внаслідок реформування системи органів державної влади шляхом реорганізації Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки й Державної інспекції з питань праці, а також передання Державною санітарно-епідеміологічною службою частини функцій у сфері реалізації державної політики з гігієни праці та дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників [3, с. 39];

– Державна інспекція ядерного регулювання України (Держатомрегулювання), яка є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері безпеки використання ядерної енергії. Тобто є «центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ядерної та радіаційної безпеки»;

– Державна служба України з надзвичайних ситуацій. ДСНС України входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сферах цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, профілактики травматизму невинного характеру, а також гідрометеорологічної діяльності; як орган що уособлює «центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері здійснення державного нагляду (контролю) у сфері пожежної безпеки» та «центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері здійснення державного нагляду (контролю) у сфері техногенної безпеки», бо за законодавством Державна служба України з надзвичайних ситуацій здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням і виконанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб [1, с. 114].

Як зазначається в ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року № 389-VIII, воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводить в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [4].

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин» від 01.07.2022 № 2352-IX, а саме статтею 16, передбачено, що в період дії воєнного ста-

ну центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, та його територіальні органи можуть здійснювати за заявою працівника або профспілки позапланові заходи державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю юридичними особами незалежно від форми власності, виду діяльності, господарювання та фізичними особами, які використовують найману працю, в частині додержання вимог цього Закону, а також з питань виявлення неоформлених трудових відносин та законності припинення трудових договорів [5].

Відповідно до ч. 3 ст. 16 Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин» від 01.07.2022 № 2352-IX передбачено, що в період дії воєнного стану в разі виконання в повному обсязі та у встановлений строк приписів про усунення порушень, виявлених під час здійснення позапланових заходів державного нагляду (контролю), штрафи, передбачені статтею 265 Кодексу законів про працю України, не застосовуються [5].

Однак необхідно відмітити, що в статті 6 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» передбачено підстави позапланових заходів зі здійснення державного нагляду (контролю):

1) подання суб'єктом господарювання письмової заяви до відповідного органу державного нагляду (контролю) про здійснення заходу державного нагляду (контролю) за його бажанням;

2) виявлення та підтвердження недостовірності даних, заявлених суб'єктом господарювання в документі обов'язкової звітності, крім випадків, коли суб'єкт господарювання протягом місяця з дня первинного подання повторно подав такий документ з уточненими достовірними даними або якщо недостовірність даних є результатом очевидної опіски чи арифметичної помилки, яка не впливає на зміст поданої звітності. У разі виявлення органом державного нагляду (контролю) помилки в документі обов'язкової звітності він упродовж десяти робочих днів зобов'язаний повідомити суб'єкта господарювання про необхідність її виправлення в строк до п'яти робочих днів з дня отримання повідомлення. Невиправлення помилки у встановлений строк є підставою для проведення позапланового заходу;

3) звернення фізичної особи (фізичних осіб) про порушення, що завдало шкоди її (їхнім) правам, законним інтересам, життю чи здоров'ю, навколишньому природному середовищу чи безпеці держави, з додаванням документів чи їх копій, що підтверджують такі порушення (за наявності). Позаплановий захід у такому разі здійснюється територіальним органом державного нагляду (контролю) за наявністю погодження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у відповідній сфері державного нагляду (контролю), або відповідного державного колегіального органу;

4) неподання суб'єктом господарювання документів обов'язкової звітності за два звітні періоди підряд без поважних причин або без надання письмових пояснень про причини, що перешкоджали поданню таких документів;

5) доручення Прем'єр-міністра України про перевірку суб'єктів господарювання у відповідній сфері у зв'язку з виявленими системними порушеннями та/або настанням події, що має значний негативний вплив на права, законні інтереси, життя та здоров'я людини, захист навколишнього природного середовища та забезпечення безпеки держави;

6) настання аварії, пожежі, смерті потерпілого внаслідок нещасного випадку або професійного захворювання, що було пов'язано з діяльністю суб'єкта господарювання;

7) за рішенням суду;

8) звернення посадових осіб органів місцевого самоврядування про порушення суб'єктом господарювання вимог законодавства у випадках, коли право на подання такого звернення передбачено законом [6].

Відповідно до цієї ж статті зазначеного Закону, суб'єкт господарювання повинен ознайомитися з підставою проведення позапланового заходу з наданням йому копії відповідного посвідчення (направлення) на проведення заходу державного нагляду (контролю). Строк здійснення позапланового заходу не може перевищувати десяти робочих днів, а щодо суб'єктів малого підприємництва – двох робочих днів [6].

Як зазначає І. Костенко, в Україні бракує сучасних процедур проведення планових та позапланових перевірок і прозорості в розподілі коштів від штрафів за порушення трудового законодавства та сплати податків, які передбачені законом за кожного працівника. Важливим напрямом роботи є заохочення та навчання роботодавців шляхом організації семінарів, тренінгів та надання консультацій. Міжнародний досвід показує, що такі заходи значно зменшують кількість порушень у цій сфері. Необхідно також забезпечити умови роботи, які б гарантували незалежність, прозорість, неупередженість та підзвітність інспекторів праці. Інспектори праці повинні мати доступ до необхідних баз даних та інформації, що містяться в інших державних органах, а також мати можливість проводити перехресні перевірки та обмінюватися даними з віддалених місць [7, с. 105].

Як зазначає А. Сидоренко, в умовах воєнного стану в Україні питання охорони праці та безпеки на робочому місці є досить актуальними. Окрім безумовного виконання зобов'язань, покладених на роботодавців міжнародним трудовим правом та чинним національним трудовим законодавством, роботодавці зобов'язані створити такі додаткові безпечні умови праці на робочих місцях працівників, рекомендовані Державною службою України з питань праці під час бойових дій, а саме:

– перевірити або ж розробити чи привести у відповідність до умов сьогодення інструкції з питань охорони праці в умовах воєнного стану, з уточненням дій у випадках артобстрілів, ракетних атак, пожеж, надання першої домедичної допомоги, правила поведінки в разі аварії та/або оголошення повітряної тривоги та чи проведено позаплановий інструктаж з найманим працівниками;

– отримати дозволи від спеціальних комісій на роботу підприємства, установи та організації в умовах воєнного стану, повідомити про аварійний стан будівель та можливість там працювати загалом, а також про наявність укриттів та бомбосховищ у разі повітряної тривоги чи активних бойових дій та найкоротший і безпечніший шлях того, як до них дістатися;

– забезпечити безпеку працівників шляхом утримання вільними евакуаційних шляхів і виходів з будівель; з метою запобігання травмування працівників на робочих місцях повинно бути забезпечено закріплення рухомих елементів меблі, стелажів та інших предметів, що створюють ризик виникнення нещасних випадків під час бойових дій;

– роботодавець повинен організувати інформування щодо дій персоналу в разі створення небезпек та загроз для життя та здоров'я людей;

– перед відновленням функціонування установ, організацій, закладів та суб'єктів господарювання, які розташовані в межах, де проводили бойові дії, обов'язково повинно бути перевірено відповідність вимогам безпеки електричного та газовикористовувального обладнання, електромереж, відсутність на робочих місцях пошкоджень вікон, скляних дверей, стелажів, елементів меблів та наявність підозрілих предметів, що створюють або можуть створити загрозу працівникам тощо [2, с. 240].

У Законі України від 01.07.2022 № 2352-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин» Державна служба України з питань праці наділена низкою повноважень у сфері контролю-наглядової діяльності, а саме: у разі незгоди працівника (працівників) із наказом (розпорядженням) роботодавця про призупинення дії трудового договору працівником або профспілкою за дорученням працівника (працівників) відповідний наказ (розпорядження) може бути оскаржений до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, або його територіального органу, який, вивчивши зміст наказу (розпорядження) та підстави для його видання, за погодженням з військовою адміністрацією може внести роботодавцеві припис про скасування відповідного наказу (розпорядження) або про усунення порушення законодавства про працю іншим шляхом, що є обов'язковим до виконання роботодавцем протягом 14 календарних днів з дня отримання такого припису. Також у Законі зазначено, що приписи в разі оскарження наказу (розпорядження) про призупинення дії трудового договору, укладеного з посадовими особами, зазначеними в абзаці другому частини другої цієї статті, можуть бути внесені роботодавцеві за погоджен-

ням з військовою адміністрацією. Припис центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, або його територіального органу може бути оскаржений роботодавцем протягом 10 календарних днів у судовому порядку [5].

Необхідно зазначити, що Міністерство економіки України видало наказ «Про внесення змін до наказу Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 27 жовтня 2020 року № 2161» від 09.03.2023 № 1243, яким затвердило нові форми, які складатимуть за результатами інспекційного відвідування інспектори праці, зокрема припису про скасування наказу (розпорядження) роботодавця або усунення порушень законодавства про працю щодо призупинення дії трудового договору (форма 16) та попередження (форма 17). Водночас передбачили, що попередження (форма № 17) втрапить чинність з дня, коли припинять або скасують воєнний стан. Також, у додатку 7 до форми 1 виклали перелік питань для проведення заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання вимог законодавства про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану щодо виявлення неоформлених трудових відносин та законності припинення трудових договорів [8].

Висновки. Отже, на період дії воєнного стану в Україні фактично знято мораторій на проведення перевірок Державною службою України з питань праці, але зменшено відповідальність за умови повного та своєчасного виконання приписів про усунення виявлених порушень. Посилення уваги до заходів державного контролю з метою виявлення неоформлених трудових відносин є позитивним явищем і створює сприятливі умови для утвердження верховенства права та розвитку ринкової економіки навіть у складних реаліях війни.

Список використаних джерел

1. Костюченко О., Черняк Я. Правове забезпечення діяльності органів нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2019. Том 30 (69). № 5. С. 111–115.
2. Сидоренко А. Вплив Covid-19 та війни в Україні на сферу трудових відносин: окремі аспекти. *Право і суспільство*. 2022. № 4. С. 336–243.
3. Байло О. Окремі питання організації державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю. *Правова держава*, 2021. № 41. С. 38–43.
4. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 28. Ст. 250.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин: Закон України від 01 липня 2022 № 2352-IX. *Офіційний вісник України*. 2022. № 58. Ст. 49.
6. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 5 квітня 2007 року № 877-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 29. Ст. 389.
7. Костенко І.В. Державний контроль за додержанням законодавства про працю: наукові реалії сьогодення та світовий досвід. Електронне наукове видання. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 4. С. 103–106. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/254316>.
8. Про внесення змін до наказу Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України: Наказ Міністерства економіки України від 27 жовтня 2020 року № 2161. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0773-23#Text>

References

1. Kostyuchenko, O., & Cherniak, Ya. (2019). Pravove zabezpechennia diialnosti orhaniv nahliadu ta kontroliu za doderzhanniam zakonodavstva pro pratsiu v Ukraini [Legal support for the activities of supervisory authorities and control of compliance with labor legislation in Ukraine]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Serii: yurydychni nauky*, Vols. 30 (69). № 5. S. 111–115. [in Ukrainian].
2. Sydorenko, A. (2022). Vplyv Covid-19 ta viiny v Ukraini na sferu trudovykh vidnosyn: okremi aspekty [The impact of Covid-19 and the war in Ukraine on the sphere of labor relations: selected aspects.]. *Pravo i suspilstvo*, 4. S. 336–243 [in Ukrainian].
3. Bailo, O. (2021). Okremi pytannia orhanizatsii derzhavnoho nahliadu (kontroliu) za doderzhanniam zakonodavstva pro pratsiu [Selected issues of organizing state supervision (control) over compliance with labor legislation]. *Pravova derzhava*, 41. S. 38–43 [in Ukrainian].

4. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu [On the legal regime of martial law]: Zakon Ukrainy vid 12 travnia 2015 roku № 389-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady. 2015. № 28. S. 250 [in Ukrainian].
5. Pro vnesennia zmin do deiaktykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo optymizatsii trudovykh vidnosyn (2022). [On amendments to some legislative acts of Ukraine to optimize labor relations]: Zakon Ukrainy vid 01 lypnia 2022 № 2352-IKh. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 58. S. 49 [in Ukrainian].
6. Pro osnovni zasady derzhavnogo nahliadu (kontroliu) u sferi hospodarskoi diialnosti (2007). [On the basic principles of state supervision (control) in the field of economic activity] : Zakon Ukrainy vid 5 kvitnia 2007 roku № 877-V. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 29. S. 389. [in Ukrainian].
7. Kostenko, I.V. (2021). Derzhavnyi kontrol za doderzhanniam zakonodavstva pro pratsiu: naukovi realii sohodennia ta svitovyi dosvid [State control over compliance with legislation on work: scientific realities of the present and world experience]. *Elektronne naukove vydannia. Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, 4. S. 103–106. Retrieved from: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/254316> [in Ukrainian].
8. Pro vnesennia zmin do nakazu Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy [On amendments to the order of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine]: Nakaz Ministerstva ekonomiky Ukrainy vid 27 zhovtnia 2020 roku № 2161. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0773-23#Text> [in Ukrainian].

Leshchukh Danylo,

PhD in Law, Associate Professor

(Ivan Franko National University of Lviv, Lviv)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0635-0143>

CONTROL AND SUPERVISION ACTIVITIES IN THE FIELD OF LABOR UNDER MARTIAL LAW

The article reflects the impact of a full-scale war on the sphere of labor in general and on the control and supervisory activities of the state in this area in particular. An analysis of scientific literature on the relevant topic confirms the relevance of the research topic. The challenges that Ukraine faces are significant, there is no precedent, therefore there is a great burden on the competent authorities, and there is an urgent need to study and finalize the relevant legislation. Also, negative events have revealed systemic problems that require changes, because they affect the quality of life of Ukrainian citizens: an increase in the unemployment rate, a decrease in wages and the quality of social protection. The state supervisory authorities for labor protection in Ukraine, defined by the Labor Code of Ukraine, include: State Labor, State Inspectorate for Nuclear Regulation of Ukraine, State Service of Ukraine for Emergency Situations, State Emergency Service of Ukraine. Due to the onset of martial law, the operation of the principle of freedom of labor changes significantly. Accordingly, the control and supervisory activities of the state in the labor sphere are undergoing changes. Additional measures of state supervision (control), carried out outside the plan, during martial law, are implemented in accordance with the established procedure and on the basis of the criteria provided in paragraphs: 5, 8, 9, 10 of part one of Article 6 of the Law of Ukraine "On Basic Principles state supervision (control) in the field of economic activity". During an unscheduled inspection, only specific issues that served as the basis for its initiation and which were identified in the certificate (direction) to conduct this inspection are considered. Ukrainian legislation lacks modern mechanisms for updating procedures for scheduled and unscheduled inspections, and there is also a lack of transparency in the use of funds received from the payment of penalties for violation of labor laws and taxes for each employee.

Key words: full-scale war, martial law, coronavirus epidemic, control, government oversight bodies.